Täysistunto

Torstai 26.1.2023 klo 15.59—18.50

6. Lakialoite laiksi rikoslain 16 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 82/2022 vp Jari Kinnunen kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, edustaja Kinnunen, Jari.

Keskustelu

18.36 **Jari Kinnunen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun minä laadin tätä lakialoitetta, niin minä pohdin, mitenkä minä saisin kollegat havahtumaan tähän olemassa olevaan tilanteeseen, ja lähetin kaikille sähköpostiviestin, jonka aloitin niin, että ennen kuin teette päätöksen siitä, että ette allekirjoita aloitetta, niin pyydän teitä kuuntelemaan Ammattina rikos -podcastin 12. jakson. Siinä, arvon edustajat, olisitte päässeet kuulemaan poliisin nauhoittaman täysin autenttisen keskustelun, jossa rikollinen vie vanhukselta pankkitunnukset ja sitä kautta rahat. Arvelin myös, että koska tässä lukee ”virkavallan anastus”, niin erityisesti vihreät ja vasemmisto varmasti jättävät tämän aloitteen allekirjoittamatta, mutta olin hieman pettynyt, että tämä vanhusten asia ei saanut kannatusta oikeastaan muilta kuin muutamalta kokoomusedustajalta ja perussuomalaisedustajalta.

Aloite on siis rikoslain, 39/1889, 16 luvun 9 §:n muuttamisesta siten, että enimmäisrangaistus virkavallan anastusrikoksesta korotetaan kuudesta kuukaudesta kahteen vuoteen vankeutta. Lisäksi esitetään lisättäväksi sanotun 16 luvun 9 a §:ään uusi säännös törkeästä virkavallan anastuksesta, jonka rangaistusasteikko olisi kahdesta vuodesta neljään vuoteen vankeutta. Lisäksi lakialoitteessa esitetään teknisenä muutoksena nykyisen lähestymiskieltoa koskevan 16 luvun 9 a §:n uudelleennumerointia 9 b §:ksi.

Tällä lakialoitteella pyritään tietysti ennalta estämään jatkuvasti yleistyneitä virkavallan anastusrikoksia. Lisäksi aloitteen tarkoitus on osoittaa yhteiskunnan paheksuntaa ja estää ihmisten luottamuksen rapautumista oikeusvaltioon ja viranomaisiin. Mutta ennen kaikkea tällä pyritään vaikuttamaan siihen, että täysin häikäilemättömät, vailla omaatuntoa ja minkäännäköistä eettistä käsitystä olevat rosvot eivät esiintyisi enää niin hanakasti poliisina ja asettaisi meidän heikoimmassa asemassa olevia ikäihmisiä, vanhuksia, sellaisen valintatilanteen eteen, jossa heidän täytyy pohtia sitä, luottavatko he viranomaiseen eli poliisin vai luottavatko he pankkiin. Tässä rikosmuodossa tämä virkamiehenä eli poliisina esiintyminen on välttämätön edellytys sen petoksen onnistumiselle.

Me olemme tehneet vuosien varrella hyvin paljon tämän asian eteen. Media on ollut vähän joka vuosi äänessä tästä asiasta, ja siitä huolimatta nämä rikokset vain ja ainoastaan li-

sääntyvät. Viime vuoden tilasto on aika karsea, sillä vuonna 22 näitä rikoksia tehtiin 1 063 kappaletta. Edellisvuoteen verrattuna siinä on 815 kappaletta nousua.

Näitten rikosten teon tarkenne kertoo hieman siitä, mistä on kysymys. Teon tarkenteessa nimittäin todetaan: ”Toista erehdyttääkseen ilman lakiin perustuvaa oikeutta ryhtyy toimeen, jonka vain julkista valtaa käyttävä toimivaltainen viranomainen saa tehdä.” — Eli näitä oli 115. Sitten ”toista erehdyttääkseen muuten esiintyy virkatehtävässä olevana julkista valtaa käyttävänä virkamiehenä” — 948 kappaletta. Erityisesti tämä jälkimmäinen osoittaa sen, että nämä ovat niitä petoksia ja petoksen yrityksiä. Tämä on perheytynyttä rikollisuutta, tämä on järjestäytynyttä rikollisuutta, ja tätä tekee hyvin pieni joukko ihmisiä, jotka tekevät sitä jopa vankilassa istuessaan.

Tämän vuoksi olisi äärimmäisen tärkeää, että tämä välttämätön esirikos arvostettaisiin huomattavasti kovemmin rangaistavaksi ja siihen säädettäisiin tuo törkeä tekomuoto, ja se törkeä tekomuotohan kuuluu näin: ”Jos virkavallan anastuksessa hankitaan itselle tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä ja virkavallan anastus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä virkavallan anastuksesta vankeuteen vähintään kahdeksi vuodeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.” Meillä on törkeässä petoksessa tämä sama rangaistusmaksimi, mutta tämmöisen aika typerän laskentakaavan mukaisesti nämä törkeät tekomuodot jäävät täyttymättä. Yleensä menee niin, että jos on tietyn rahamäärän alle, niin silloin syyttäjät ja tuomioistuin katsovat, että tämä nyt on tavallinen petos. Tosiasiassa on niin, että jos eläkeläinen menettää sen viimeisen tuhat euroaan, jonka hän on juuri saanut eläkettä, niin se on ihan yhtä törkeätä kuin jos sellaiselta eläkeläiseltä, joka on säästänyt 50 000, menevät ne kaikki säästöt.

Toivon, että tämä lakialoite edistyy ja tämä kovakorvainen eduskunta myöskin kääntyy oikean asian puolelle. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vikman.

18.44 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kinnunen lakialoitteellaan nostaa esiin tärkeän asian — erityisesti ikääntyvä väestö tulee alttiiksi edustaja Kinnusen kuvaaman kaltaisille rikoksille. On tärkeää, että tämän lakialoitteen hengessä annettaisiin viesti siitä, että viranomaisena esiintyminen on erittäin tuomittavaa, ja tällä aloitteella myös halutaan parantaa uhrien asemaa. Toivottavasti tässäkin vaiheessa vaalikautta tämä aloite onnistuu nostamaan tärkeän asia esiin ja johtaisi siihen, että tähän asiaan puututtaisiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

18.44 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Jari Kinnusta tästä aloitteesta, jota en huomannut allekirjoittaa, kun se oli allekirjoitettavana. Hän kyllä hyvin sitä markkinoi ja selvitti, miten tärkeä asia on kysymyksessä.

Olin lakivaliokunnan jäsenenä — taisin olla puolitoista kautta — vuosituhannen vaihteen aikoihin, ja sinä aikana tehtiin rikoslain kokonaisuudistus kolmessa osassa. Olin ainakin kahta niistä osista käsittelemässä. Muistelen, että tämä asia ei tullut silloin mitenkään erityisesti esille. Toki uudistukset olivat valtavan isoja ja monipuolisia, niin että siellä moni muukin asia jäi varmaan liian vähälle huomiolle, mutta teen siitä, että se ei noussut esille, sen johtopäätöksen, että tämä ongelma ei silloin vielä ollut niin akuutti ja vakava kuin mitä edustaja Kinnunen tuossa puheenvuorossaankin esiin toi esimerkiksi näitten tapausten lu-

kumäärästä viime vuodelta, vai oliko se toissa vuodelta? Eli tämä on tullut hyvin akuutiksi, ja siksi tämä lakialoite on todella tärkeä. Toivon, että seuraava hallitus ja eduskunta sen sitten toteuttavat, kun se nyt tietysti jää ajan puutteen vuoksi käsittelyä vaille.

Arvoisa puhemies! Meillä väestö ikääntyy nopeaa vauhtia. Meillä on jo ilmeisesti puolitoista miljoonaa eläkeläistä, ja määrä nousee hyvää vauhtia yhä suuremmaksi. Tosin kuolleisuuttakin nyt tapahtuu paljon, mutta siitä huolimatta on odotettavissa, että ikääntyvän väestön määrä kasvaa ja sen myötä lisääntyy myös rikollisten toiminta tällä tavalla, mitä tässä kuvataan. Siksi on erittäin tärkeää, että tähän vakavasti puututaan ja asia korjataan niin pian kuin mahdollista. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

18.47 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! On erittäin suositeltavaa, että tällainen lakialoite saadaan voimaan. Niin edustaja Kinnusella kuin itsellä, meillä molemmilla, on poliisitausta, ja olemme valitettavan usein törmänneet tähän ongelmaan. Tässä on vaan se asia takana, kuten edustaja Kinnunen sanoi, että näitä tekoja tehdään jopa vankilasta käsin. Elikkä nämä tekijät eivät periaatteessa kyllä välttämättä välitä yhtään mitään siitä, lisääntyykö tuomion määrä. Ja valitettavasti meillä myöskin oikeuskäytännössä hiljattainkin on saanut todeta, että kun joku tekijä on tarpeeksi tehnyt tekoja, niin jätetään jo tekoon tuomitsematta, kun on ennestään paljon tuomioita. Tämä on aika ikävä piirre tässä oikeusjärjestelmässä. Ei näin saisi mielestäni olla. Tietysti on ihan hyvä, jos tässä otetaan törkeä tekomuoto ja lisätään sitä kautta rangaistuksen määrää, mutta tällä kohtaa olisin myöskin semmoista suosittamassa, että meidän seniioriväestölle, jotka näiden kohteeksi joutuvat, valistuksen määrää olisi lisättävä. Aika usein poliisi varoittaa tällaisista tekomuodoista, yrittää tuolla julkisuudessa saada tietoa tästä asiasta eteenpäin. Toivon todella, että tätä valistuspuolta myöskin seniorikansalaisille pystyttäisiin tuomaan enemmän esille, ettei mentäisi tämmöisiin niin sanottuihin halpoihin temppuihin, minkä seurauksena sitten menevät loputkin rahat, mitä vielä mahdollisesti on ihmisellä jäljellä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

18.48 **Jari Kinnunen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tässähän on ollut valistuskampanjaa, ja ongelmahan on siinä se, että se on poliisin hoidettavaa jalkatyötä ja se ei vaan yksinkertaisesti näillä resursseilla onnistu. Se laaja mediahuomio, mitä nämä ovat saaneet, ei onnistu. Jostakin kumman syystä tämä meidän tietty uhriryhmä ei joko seuraa tai huomaa tätä asiaa, ja sen vuoksi meidän täytyisi pystyä vetoamaan lähiomaisiin, mikäli sellaisia on.

Nämä suoranaiset rahanmenettäjäuhrit eivät ole ainoita. Tämä organisoitu rikollisryhmä käyttää hyväkseen myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevia elikkä addikteja ottamalla heitä näitten pankkiautomaateilla tapahtuvien rahannostojen tekijöiksi. Koska pankkiautomaateilla on kamerat, nämä ihmiset jäävät aina kiinni. Heidät voidaan uhrata, ja rahat lähtevät sitten sinne yläpäähän. Eli tämä on aika monisyinen ja kompleksinen rikostapa. — Jos nyt nämä tekijät siellä vankilassa tätä istuntoa katselevat, niin terveisiä sinne vaan, että yritetään teitä hillitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.